

УДК: 346.5:338.439.5(477)

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПЛОДООВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ ©

*С.С. ДОМБРОВСЬКА, аспірант,
Київський національний
торговельно-економічний
університет (м.Київ)*

Стаття присвячена особливостям нормативно-правового регулювання ринку сільськогосподарської, зокрема, плодоовочевої продукції України. Досліджено основні напрямки та методи державного регулювання та державної підтримки ринку плодоовочевої продукції в Україні. В статті зазначається, що в сучасних вітчизняних умовах функціонування системи збуту плодоовочевої продукції виключно проблематично, насамперед, через порушення взаємозв'язків у ланцюзі «виробник - оптовий продавець - роздрібний продавець - споживач». Однією з причин такої ситуації є недосконалість вітчизняної законодавчої бази функціонування ринків плодоовочевої продукції, тому метою статті став аналіз нормативно-правової бази регулювання ринку сільськогосподарської, зокрема плодоовочевої продукції. Визначено, що станом на сьогоднішній день в Україні діє значна кількість нормативно-правових та підзаконних актів, прямо або побічно регулюючих функціонування ринку плодоовочевої продукції і регламентуючих державну підтримку його розвитку в шести сферах: підтримки виробників сільськогосподарської продукції, створення ринків сільськогосподарської (в тому числі плодоовочевої) продукції, страхування, кредитування, регламентації правил торгівлі сільськогосподарською (зокрема плодоовочевою) продукцією, прискорення просування плодоовочевої продукції в каналах збуту. У результаті проведеного дослідження була узагальнена сучасна практика державного регулювання ринку плодоовочевої продукції в Україні.

Ключові слова: ринок сільськогосподарської продукції; ринок плодоовочевої продукції; державне регулювання; державна підтримка.

Літ. 8.

Постановка проблеми. У сучасних вітчизняних умовах функціонування системи збуту плодоовочевої продукції є виключно проблематичним, насамперед, через порушення взаємозв'язків у ланцюзі «виробник – оптовий продавець – роздрібний продавець – споживач». Однією з причин такої ситуації є недосконалість вітчизняної законодавчої бази функціонування ринків плодоовочевої продукції. Актуальність проблеми організації грамотного нормативно-правового регулювання функціонування і розвитку ринку плодоовочевої продукції підтверджується тим, що навіть за часів ЄСРП діяли

© С.С. ДОМБРОВСЬКА, 2016

законодавчі акти, сприяли підвищенню якості логістики сільськогосподарської продукції (у тому числі і плодоовочевої). До їх числа, безумовно, слід віднести Постанову Ради Міністрів Української РСР від 14 квітня 1986 №133 «Про прискорення розвитку матеріально-технічної бази зі зберігання плодоовочевої продукції та картоплі в торгуючих організаціях, колгоспах і радгоспах у 1986-1990 роках», Постанову Ради Міністрів Української РСР від 2 вересня 1986 р. №315 «Про заходи по поліпшенню постачання населення м. Києва плодоовочевою продукцією і картоплею в 1986-1990 роках», Постанова Ради Міністрів Української РСР від 15 вересня 1986 №329 «Про заходи щодо поліпшення постачання населення м. Москви і Ленінграда плодоовочевою продукцією і картоплею», Постанова Ради Міністрів Української РСР від 4 листопада 1989 р. N 274 Про вдосконалення управління плодоовочевим комплексом республіки». Виняткову важливість даної проблеми також підтверджує те, що в червні 1981 року було створене «союзно-республіканське Міністерство плодоовочевого господарства Української РСР».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем функціонування ринків сільськогосподарської продукції і зокрема плодоовочевої продукції присвятили свої роботи багато вітчизняних вчених і практиків - О. Сидоренко, Л. Мельник, П. Саблук, В. Руліківській, Г. Калетнік, О. Білорус, О. Шпичак, В. Власов, В. Шлемко, О. Шпикуляк, І. Бінько. Однак деякі питання оптимізації нормативно-правової бази, що регулює функціонування ринків плодоовочевої продукції, розроблені недостатньо.

Формулювання цілей статті: є дослідження ключових напрямків державного регулювання та державної підтримки ринку плодоовочевої продукції в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Станом на сьогоднішній день в Україні діє значна кількість нормативно-правових та підзаконних актів, прямо або побічно регулюючих функціонування ринку плодоовочевої продукції і регламентуючих державну підтримку його розвитку.

Базовими нормативними актами в цій галузі є ДСТУ 2789–94 «Плоди свіжі. Терміни та визначення», ДСТУ 2175:93 «Овочі. Терміни та визначення» та ДСТУ 2074–92 «Продукти переробки овочів і фруктів». Відповідні державні стандарти встановлюють терміни та визначення понять, що стосуються овочевих та плодкових культур, а також продуктів їхньої переробки.

Подальше дослідження та узагальнення вітчизняної нормативно-правової бази дозволяє виділити наступні напрямки регулювання та державної підтримки ринку плодоовочевої продукції:

1) **у сфері підтримки виробників сільськогосподарської продукції** (в тому числі і плодоовочевої продукції). У цій області діють наступні нормативні акти:

а) Закон України N 1877-IV від 24.06.2004 «Про державну підтримку сільського господарства України». Це, безумовно, основний нормативно-правовий акт, який здійснює регламентацію заходів щодо державної підтримки вітчизняного сільського господарства. Однак слід зазначити, що дієвих заходів безпосередньо з підтримки сектора виробництва плодоовочевої продукції даний Закон не пропонує. Так, у розділі II «Державне регулювання цін окремих видів сільськогосподарської продукції та аграрний фонд» в п.п. 3.3.1 перераховані види продукції сільського господарства, які є об'єктами державного цінового регулювання. До їх числа віднесені тверда та м'яка пшениця, суміші зерен пшениці та жита, кукурудза,

ячмінь, жито озиме та ярове, горох, гречка, овес, соя, просо, насіння соняшнику, льону та ріпаку, шишки хмелю, буряковий цукор-пісок; пшеничне та житнє борошно, м'ясо та субпродукти забійних тварин та птиці, соняшникова олія, молоко сухе і масло вершкове [1]. Тобто серед товарів, що підлягають державному ціновому регулюванню немає жодної позиції, що відноситься до групи плодоовочевої продукції. Побічно положення цього Закону відносяться до підтримки виробників плодоовочевої продукції тільки в частині:

- п.п. 13.3.2, який наголошує, що кредитна субсидія надається за довгостроковими кредитами, які залучені для придбання обладнання для виробництва та переробки сільгосппродукції, основних засобів сільськогосподарського виробництва, а також для будівництва та реконструкції виробничих об'єктів, наприклад оптових ринків сільгосппродукції, сховищ для зберігання зерна, овочів та фруктів [1],

- п.п. 13.3.3, у якому подано визначення кредитної субсидії. Під кредитною субсидією розуміється «державна підтримка суб'єктів господарювання АПК через механізм здешевлення кредитів» [1]. У відповідності положенням п.п. 13.3.3, кредитна субсидія здійснюється на конкурсних засадах, та її розмір не має бути менш, ніж 90 відсотків банківських процентів, за якими отримані кредити. Вказані кредити можуть бути залучені як в національній, так і в іноземній валюті для будівництва оптових ринків, виробничих приміщень, птахівничих і тваринницьких комплексів, а також на будівництво сховищ для зберігання фруктів, овочів та зерна.

На нашу думку, практично повна відсутність заходів щодо сприяння розвитку ринку плодоовочевої продукції є суттєвою недоробкою, оскільки навіть в самому тексті Закону доцільність державної підтримки сільського господарства України мотивується необхідністю забезпечення продовольчої безпеки країни, яка в тому числі визначається достатністю продуктів харчування з групи овочів і фруктів.

б) «Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки виробництва продукції рослинництва на зрошуваних землях», затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 345 від 09.04.2008. Судячи з назви, даний нормативний акт повинен досить широко охоплювати питання фінансової підтримки виробників сільгосппродукції. Однак фактично Порядок регламентує механізм використання коштів, які передбачені у державному бюджеті України за програмою «Часткова компенсація вартості електроенергії, використаної для поливу на зрошувальних землях». У відповідності з Порядком, державна підтримка здійснюється шляхом виплати підприємствам сільського господарства, у тому числі навчальним та науково-дослідним господарствам аграрних вищих навчальних закладів, компенсації не більш як 50 відсотків вартості оплаченої (починаючи з квітня поточного року) електроенергії, яка була використана для поливу сільгоспкультур на зрошуваних землях та для заповнення водою земельних чеків, що призначені для вирощування рису. Вартість сплаченої електроенергії розраховується без урахування сум ПДВ. Тобто фактично сфера фінансової підтримки виробників сільгосппродукції виключно звужена.

в) «Про порядок використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду для державної підтримки виробництва продукції рослинництва шляхом часткової компенсації вартості електроенергії, використаної для поливу сільськогосподарських культур на зрошуваних землях», затверджений Постановою Кабінету Міністрів України N 858 від 02.09.2010. Порядок конкретизує механізм відшкодування вартості вказаної електроенергії в 2010 році.

2) у сфері створення ринків сільськогосподарської (і в тому числі **плодоовочевої**) продукції. Основним нормативним актом у даній сфері є Закон України №1561-VI від 25.06.2009 «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції», який визначає правові засади організації функціонування вітчизняних оптових ринків сільгосппродукції, регулює відносини в цій сфері та спрямований на захист прав і законних інтересів виробників сільськогосподарської продукції, які здійснюють оптовий продаж продукції власного виробництва. Слід зазначити, що будь-яких специфічних заходів щодо формування ринків плодоовочевої продукції і цей Закон не містить [3].

У листопаді 2008 року було прийняте Розпорядження Кабінету Міністрів України №1447-р «Про схвалення Концепції Державної цільової програми створення оптових ринків сільськогосподарської продукції». Відповідно до даної Програми передбачалося протягом п'яти років створити двадцять п'ять оптових ринків сільськогосподарської продукції. Результатами реалізації Програми було заявлено створення 75000 додаткових робочих місць, збільшення обсягу надходжень до бюджетів усіх рівнів у розмірі понад 160 млн. гривень, повне задоволення потреби споживачів у якісній та безпечній сільськогосподарській продукції тощо. Прогнозний обсяг коштів для виконання Програми було встановлений на рівні 4 млрд. гривень [4].

З 03 червня 2009 по 22 червня 2011 діяла Постанова Кабінету Міністрів України №562 «Про затвердження Державної цільової програми створення оптових ринків сільськогосподарської продукції». Відповідна Державна цільова програма практично повністю дублює зміст розглянутої вище «Концепції Державної цільової програми створення оптових ринків сільськогосподарської продукції». Постанова №562 втратила чинність у відповідності з Постановою Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 р. №704 «Про скорочення кількості та укрупнення державних цільових програм».

«Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки для створення оптових ринків сільськогосподарської продукції», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 р. №893 визначає механізм використання коштів, які передбачені на відповідний рік у державному бюджеті Міністерства аграрної політики для надання фінансової підтримки створення ринків оптової торгівлі сільгосппродукцією. Цей Порядок встановлює, що кошти з бюджетів виділяються на безповоротній основі, а також регламентує основні напрямки, на які надається фінансова підтримка. К колу таких напрямків відносяться [5]:

- компенсація витрат, які пов'язані з розробленням проектно-кошторисної документації, зокрема на роботи з будівництва об'єктів інфраструктури оптових ринків сільгосппродукції, з будівництвом під'їзних шляхів до території ринків оптової торгівлі, мереж водопостачання, водовідведення та електропостачання та інших комунікацій, з викупом ділянок земель, об'єктів виробничого і невиробничого призначення, адміністративних та торговельних приміщень та інших об'єктів інфраструктури з метою розміщення оптових ринків та забезпечення їх діяльності, а також створенням системи інформаційної підтримки діяльності ринків оптової торгівлі сільгосппродукцією;

- компенсаційні виплати у розмірі не більш ніж 50 відсотків обсягу видатків, здійснених на придбання обладнання і устаткування (як вітчизняного, так і іноземного виробництва) для облаштування ринків оптової торгівлі, та видатків на оплату будівельно-монтажних робіт, товарів і послуг, пов'язаних з будівництвом сільськогосподарських оптових ринків.

У відповідності з Розпорядженням Кабінету Міністрів України №1960-р від 12.10.2010. «Про виділення у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду для надання державної фінансової підтримки створенню оптових ринків сільськогосподарської продукції» було прийнято рішення щодо виділення на безповоротній основі 50 млн. гривень Міністерству аграрної політики за рахунок коштів Стабілізаційного фонду.

Ще одним нормативним актом, що регулює аспекти створення ринків сільгосппродукції, є «Порядок набуття юридичною особою статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції», затверджений постановою Кабінету Міністрів України №141 від 11.02.2010.

3) **у сфері страхування.** Основним нормативним актом у даній сфері є Закон України № 4391-VI від 09.02.2012 «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». Закон регламентує відносини у сфері страхування продукції сільського господарства, що здійснюється з державною підтримкою, для забезпечення захисту майнових інтересів товаровиробників сільгосппродукції і спрямований на забезпечення стабільності її виробництва. У відповідності з даним Законом страхуванню підлягають тільки сільськогосподарські виробничі ризики [6], тобто ризики, що виникають у сфері інших видів діяльності (наприклад, фінансової діяльності сільгоспвиробника), під дію Закону «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» не підпадають. Також даний Закон зазначає, що «предметом договору страхування є тільки первинна (без вторинної обробки та переробки) сільськогосподарська продукція та товари», тобто всі товари, регламентовані ДСТУ 2074-92 «Продукти переробки овочів і фруктів» не можуть бути об'єктами страхування сільгосппродукції з державною підтримкою. Нашу думку даний Закон містить деякі спірні положення. Так у пункті 1 статті 25 сказано, що державна підтримка полягає «у наданні з державного бюджету товаровиробникам сільгосппродукції грошових коштів у вигляді субсидій на відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), фактично сплаченого ними за договорами страхування сільськогосподарської продукції, в порядку, встановленому цим Законом» [6]. Згідно з «Порядком та умовами надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур шляхом здешевлення страхових платежів (премій)», які затверджені постановою Кабінету Міністрів України №813 від 15.08.2012, державна підтримка надається товаровиробникам сільгосппродукції у виді компенсації, але не більш 50% вартості страхового платежу. На нашу думку, ототожнення державної фінансової допомоги з наданням субсидій на відшкодування частини страхової премії суттєво звужує сферу державної підтримки сільгоспвиробників, у тому числі і плодоовочевої продукції.

У п. 2 статті 26 зазначається також, що Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, «має право ... здійснювати ... розрахунок ціни одиниці сільськогосподарської продукції» [6], проте власне сам механізм розрахунку цін не запропонований.

Також дискусійним нам представляється трактування поняття катастрофічного ризику в сільському господарстві, наведене у пункті 1 статті 1 Закону України №4391-VI [6]. Традиційно, в практиці фінансового менеджменту та антикризового управління під катастрофічним ризиком розуміється ризик, реалізація якого викликає втрату значної частини використовуваного капіталу підприємства і може спровокувати його банкрутство. Проте в «Порядку визнання ризиків у сільському господарстві катастрофічними та надання і використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) у разі їх виникнення», розробленого у відповідності до вимог Закону України №4391-VI, та затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №841 від 15.08.2012, катастрофічними ризиками визнаються ризикові обставини, які спричиняють пошкодження або знищення більш як 30% площ рослинницької продукції, що застраховані відповідно до Закону №4391-VI «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». З нашої точки зору, втрата 30% площ застрахованої рослинницької продукції не відноситься до категорії катастрофічного ризику, а є різновидом критичного ризику (тобто ризику, здатного викликати кризовий стан підприємства).

Слід зазначити, що до числа нормативно-правових актів, що регламентують державну підтримку ринку плодоовочевої продукції у сфері страхування належать «Вимоги щодо участі страхових компаній (страховиків) у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг №1671 від 09.10.2012, а також «Порядок та умови ведення страховиками персоніфікованого (індивідуального) обліку договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», які затверджені Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України №760 від 11.12.2012;

4) **у сфері кредитування.** Ще однією сферою, в якій держава прагне надавати підтримку функціонування ринків сільгосппродукції, є кредитування.

Згідно з Указом Президента України №577/95 від 10.07.95 «Про порядок надання в 1995 році державної кредитної підтримки підприємствам» та Листом Національного банку України №26013/954-3959 від 11.08.95 «Про кредитування підприємств оптової та роздрібною торгівлі» комерційні банки були зобов'язані здійснювати кредитування підприємств роздрібною та оптовою торгівлі всіх форм власності для закупівлі товарів вітчизняних виробників (у тому числі і сільськогосподарської плодоовочевої продукції) з подальшою реалізацією споживачам. Національному банку України було рекомендовано спрямовувати в 1995 році до 20 відсотків первинної кредитної емісії, визначеної Верховною Радою України, на кредитування комерційних банків через кредитні аукціони для наступного кредитування зазначених вище цілей. Було визначено перелік уповноважених банків, які могли брати участь у кредитних аукціонах. Однак державна кредитна підтримка надавалась підприємствам на загальних умовах їх кредитоспроможності під затверджені проекти використання коштів, бізнес-плани, плани структурної перебудови, проекти санації підприємств. Тобто, з нашої точки зору, існуючих заходів з підтримки розвитку вітчизняних товаровиробників, у тому числі і плодоовочевої продукції, відповідними нормативними актами не пропонувалося. Слід зазначити, що лист №26013 / 954-3959 від 11.08.95р. було скасовано 11.11.1995р.

Нормативними документами, що регламентують державну підтримку виробників сільськогосподарської (у тому числі і плодоовочевої) продукції через кредитну сферу були:

А) Постанова Кабінету Міністрів України №645 від 17.06.2009. «Про залучення Національною акціонерною компанією «Украгролізинг» іноземного кредиту під державну гарантію у 2009 році на виконання інвестиційного проекту щодо впровадження ресурсозберігаючих технологій в прийманні, доробці та зберіганні сільськогосподарської продукції». Згідно з відповідною постановою передбачалося залучення під державну гарантію кредиту в сумі, що не перевищує 300 млн. доларів США, для реалізації інвестиційного проекту щодо впровадження ресурсозберігаючих технологій в прийманні, доробці та зберіганні сільгосппродукції. Кредитором повинен був стати Японський банк міжнародного співробітництва «JBIC», позичальником – Національна акціонерна компанія «Украгролізинг». Постачальником була заявлена японська компанія «Marubeni corporation». Постанова втратила чинність згідно з постановою Кабінету Міністрів України №257 від 10.03.2010.

Б) Постанова Кабінету Міністрів України №773 від 17.07.2009 «Про залучення Національною акціонерною компанією «Украгролізинг» у 2009 році іноземного кредиту під державну гарантію для реалізації інвестиційного проекту впровадження ресурсозберігаючих технологій із закупівлею об'єктів інфраструктури разом з обладнанням для приймання, доробки та зберігання сільськогосподарської продукції». Постанова передбачала залучення під державні гарантії кредитів у сумі не більш 300 млн. доларів США (за офіційним валютним курсом, установленим Національним банком на дату прийняття постанови – 2292,15 млн. гривень), шляхом укладення договорів між Національною акціонерною компанією «Украгролізинг» як позичальником, Канадською експортною агенцією «EDC», як кредитором, і публічним акціонерним товариством «Державний експортно-імпорتنний банк України», як фінансовим агентом Кабінету Міністрів України. Відповідальним виконавцем інвестиційного проекту були заявлені «SNC-Lavalin international inc» та «West international ltd» (Канада). Постанова втратила чинність згідно з постановою Кабінету Міністрів України №257 від 10.03.2010;

В) Постанова Кабінету Міністрів України №1329 від 11.11.2009 «Про залучення Національною акціонерною компанією «Украгролізинг» у 2009 році кредитів під державні гарантії для реалізації інвестиційних проектів, пов'язаних із закупівлею вітчизняної сільськогосподарської техніки». Постановою було передбачене залучення під державні гарантії кредитів у сумі не більш 1,3 млрд. гривень Національною акціонерною компанією «Украгролізинг». Сплата відсоткової ставки за ними повинна була здійснюватися за рахунок коштів Стабілізаційного фонду. Основною метою кредитування було зазначена реалізація інвестиційних проектів, які пов'язані із закупівлею сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, яка використовується для виготовлення сільгосппродукції за сучасними ресурсозберігаючими технологіями, для її подальшої передачі сільськогосподарським товаровиробникам на умовах фінансового лізингу. Проте й це положення втратило чинність відповідно до Указу Президента №1108/2009 від 25.12.2009, в силу того, що воно не відповідає Конституції України та Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік».

Тобто, по суті, всі спроби держави здійснити підтримку виробників сільськогосподарської (у тому числі і плодоовочевої) продукції через механізм кредитного регулювання виявилися нежиттєздатними;

5) у сфері регламентації правил торгівлі сільськогосподарською (і зокрема плодоовочевою) продукцією. Держава з метою регулювання ринку плодоовочевої продукції і підтримки його розвитку сформулювало:

- Типові правила роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України №73 від 19.02.2010 [7];

- Типові правила біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією, затверджені наказом Міністерства сільського господарства і продовольства України, Міністерства економіки України і Міністерства фінансів України N 103/44/62 від 03.04.96. Правила є основним документом, який регулює порядок здійснення біржових операцій стосовно торгів сільськогосподарської продукції [8]. Вони встановлюють принципи поведінки учасників торгів, посадових осіб і працівників бірж, визначають зміст біржових угод та встановлюють гарантії їх виконання.

б) у сфері прискорення просування плодоовочевої продукції в каналах збуту. На даний момент діє кілька нормативно-правових актів, які покликані забезпечити підвищення якості логістики сільськогосподарської (в т.ч. і плодоовочевої) продукції. До їх числа відносяться:

- Рішення Економічної ради Співдружності Незалежних Держав від 13.03.2009 «Положення про організацію товарообігу на ринку плодоовочевої продукції та картоплі держав-учасниць СНД на основі міжнародної товаропровідної системи «Зелений коридор»». Основною метою даного Положення є сприяння оптимізації, прискоренню і збільшенню товарообігу на ринку плодоовочевої продукції (насамперед швидкопсувної) і картоплі та подальшої інтеграції аграрних ринків держав-учасниць СНД для поліпшення постачання населення країн СНД якісними продуктами харчування за оптимальними цінами. Крім цього, дане Положення має сприяти підвищенню доходів виробників сільгосппродукції, збільшення платежів до державних бюджетів усіх рівнів за рахунок збільшення законного товарообігу, організації прозорої та безпечної торгівлі, захисту суб'єктів ринку від цінових ризиків, виключення з обороту неякісних продуктів, організації просування продукції від виробників до покупця, що максимально виключає посередників;

- Протокол між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про забезпечення першочергового пропуску через українсько-білоруський державний кордон автотранспортних засобів, які перевозять плодоовочеву продукцію і тару для її транспортування. Передумовами підписання даного Протоколу були бажання сприяти якомога швидкому переміщенню плодоовочевої продукції через українсько-білоруський державний кордон та прагнення спрощення процедур контролю при оформленні товарів на українсько-білоруському державному кордоні;

- Протокол між митними службами Республіки Молдова, України, Республіки Білорусь, Російської Федерації та Азербайджанської Республіки про продовження терміну дії Угоди про надання пільг при митному оформленні плодоовочевої продукції від 21.05.1998, підписаний з метою забезпечення безперешкодних умов перевезень плодоовочевої продукції по територіях держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав.

Висновки. У результаті проведеного дослідження була узагальнена сучасна практика державного регулювання ринку плодоовочевої продукції в Україні. Нами виділені шість основних сфер, в яких здійснюється нормативно-правове регулювання функціонування і розвитку ринку плодоовочевої продукції, такі як: підтримка виробників сільськогосподарської продукції; створення ринків сільськогосподарської (і в тому числі плодоовочевої) продукції; страхування плодоовочевої продукції; кредитування; регламентація правил торгівлі сільськогосподарською (і зокрема плодоовочевої) продукцією; прискорення просування плодоовочевої продукції в каналах збуту. Як було встановлено, на сьогодні в даній сфері існує значна кількість питань, які потребують доопрацювання та вдосконалення. У подальших дослідженнях нами будуть запропоновані основні шляхи вдосконалення державної підтримки розвитку вітчизняного ринку плодоовочевої продукції.

Список використаних джерел

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 року №1877-IV: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>;

2. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки виробництва продукції рослинництва на зрошуваних землях. затв. постановою Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2008 р. № 345: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/345-2008-п>;

3. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції: Закон України від 25 червня 2009 року №1561-VI. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1561-17>;

4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми створення оптових ринків сільськогосподарської продукції. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2008 р. №1447-р: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1447-2008-р>;

5. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки для створення оптових ринків сільськогосподарської продукції. затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 р. №893: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/893-2010-п/paran12#n12>;

6. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Закон України від 9 лютого 2012 року №4391-VI: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4391-17>

7. Типові правила роботи оптових ринків сільськогосподарської продукції: Затв. Наказом Міністерства аграрної політики України від 19.02.2010 №73: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0270-10>;

8. Типові правила біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Затв. наказом Міністерства сільського господарства і продовольства України, Міністерства економіки України і Міністерства фінансів України від 3.04.96 р. №103/44/62: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0184-96>;

Список використаних джерел/Referense

1. Pro derzhavnu pidtrymku sil's'koho hospodarstva Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 24 chervnya 2004 roku #1877-IV: Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>;
2. Poryadok vykorystannya koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu byudzheti dlya derzhavnoyi pidtrymky vyrobnytstva produktsiyi roslynnytstva na zroshuvanykh zemlyakh. zatv. postanovoyu Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 9 kvitnya 2008 r. # 345: Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/345-2008-p>;
3. Pro optovi rynky sil's'kohospodars'koyi produktsiyi: Zakon Ukrayiny vid 25 chervnya 2009 roku #1561-VI. – Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1561-17>;
4. Pro skhvalennya Kontseptsiyi Derzhavnoyi tsil'ovoyi prohramy stvorennya optovykh rynkiv sil's'kohospodars'koyi produktsiyi. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 19 lystopada 2008 r. #1447-r: Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1447-2008-r>;
5. Poryadok vykorystannya koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu byudzheti dlya nadannya finansovoyi pidtrymky dlya stvorennya optovykh rynkiv sil's'kohospodars'koyi produktsiyi. zatv. postanovoyu Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 29 veresnya 2010 r. #893: Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/893-2010-p/paran12#n12>;
6. Pro osoblyvosti strakhuvannya sil's'kohospodars'koyi produktsiyi z derzhavnoyu pidtrymkoyu. Zakon Ukrayiny vid 9 lyutoho 2012 roku #4391-VI: Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4391-17>
7. Typovi pravyla roboty optovykh rynkiv sil's'kohospodars'koyi produktsiyi: Zatv. Nakazom Ministerstva ahrarynoyi polityky Ukrayiny vid 19.02.2010 #73: Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0270-10>;
8. Typovi pravyla birzhovoyi torhivli sil's'kohospodars'koyu produktsiyeyu. Zatv. nakazom Ministerstva sil's'koho hospodarstva i prodovol'stva Ukrayiny, Ministerstva ekonomiky Ukrayiny i Ministerstva finansiv Ukrayiny vid 3.04.96 r. #103/44/62: Elektronnyy resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0184-96>;

ANNOTATION PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF FRUIT AND VEGETABLES MARKET IN UKRAINE

DOMBROVSKA Sofia,
postgraduate student of Trade Entrepreneurship Department,
Kyiv National Trade and Economic University
(Kyiv)

The article is devoted to the features of the legal regulation of agricultural markets, including fruit and vegetables market in Ukraine. The basic directions and methods of state regulation and state support of fruit and vegetables market in Ukraine are investigated. It is mentioned in the article that in the current conditions the functioning of the fruit and vegetables output sales system is extremely problematic, primarily because of a contravention of relationships in the chain "producer - wholesaler

- retailer - consumer." One of the reasons for this is the imperfection of the legal base of the national markets of fruit and vegetables, so the purpose of the article is the analysis of the legal base of regulation of agricultural markets, including fruits and vegetables output. It is noted that today Ukraine has a large number of legal laws and by-laws directly or indirectly regulating the functioning of fruit and vegetables market and regulating the state support of its development in six areas: support for agricultural producers, creation of agricultural markets (including fruit and vegetables) products, insurance, lending, regulation of agricultural trade rules (particularly fruit and vegetable) products, accelerate the promotion of fruit and vegetable products in distribution channels. As a result of the study the current practice of the state regulation of fruit and vegetables produce in Ukraine was summarized.

Key words: market of agricultural products; fruit and vegetables market; state regulation; state support.

Lit. 8.

АННОТАЦИЯ ПРОБЛЕМЫ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ПЛОДОВООЩНОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ

*ДОМБРОВСКАЯ София Сергеевна, аспирант
кафедры торгового предпринимательства,
Киевский национальный торгово-экономический университет
(г. Киев)*

Статья посвящена особенностям нормативно-правового регулирования рынка сельскохозяйственной, в частности плодоовощной продукции Украины. Исследованы основные направления и методы государственного регулирования и государственной поддержки рынка плодоовощной продукции в Украине. В статье отмечается, что в современных условиях функционирование системы сбыта плодоовощной продукции является исключительно проблематичным, прежде всего, из-за нарушения взаимосвязей в цепи «производитель - оптовый продавец - розничный продавец - потребитель». Одной из причин такой ситуации является несовершенство отечественной законодательной базы функционирования рынков плодоовощной продукции, поэтому целью статьи стал анализ нормативно-правовой базы регулирования рынка сельскохозяйственной, в частности плодоовощной продукции. Отмечено, что на сегодняшний день в Украине действует значительное количество нормативно-правовых и подзаконных актов, прямо или косвенно регулирующих функционирование рынка плодоовощной продукции и регламентирующих государственную поддержку его развития в шести сферах: поддержка производителей сельскохозяйственной продукции, создание рынков сельскохозяйственной (в том числе плодоовощной) продукции, страхование, кредитование, регламентация правил торговли сельскохозяйственной (в частности плодоовощной) продукцией, ускорения продвижения плодоовощной продукции в каналах сбыта. В результате проведенного исследования была обобщена современная практика государственного регулирования рынка плодоовощной продукции в Украине.

Ключевые слова: рынок сельскохозяйственной продукции; рынок плодоовощной продукции; государственное регулирование; государственная поддержка.

Лит. 8.

Інформація про автора

ДОМБРОВСЬКА Софія Сергіївна – аспірант кафедри торговельного підприємництва, Київський національний торговельно-економічний університет (02156, м. Київ, вул. Мільютенка, ба, кв. 99, e-mail: soniadobr@gmail.com)

DOMBROVSKA Sofia - postgraduate student of Trade Entrepreneurship Department, Kyiv National Trade and Economic University (02156, Kiev, ба Milutenka str., 99, e-mail: soniadobr@gmail.com)

ДОМБРОВСКАЯ Софія Сергеевна – аспірант кафедри торгового підприємництва, Київський національний торгово-економічний університет (02156, г. Киев, ул. Мильютенка, ба, кв. 99, e-mail: soniadobr@gmail.com)

Стаття надійшла до редакції 30 листопада 2015 року

